

FOTOS: CARLOS G. HERVELLA



Relatores do ciclo ViBoCultura con membros da Asociación Robreda no IES Carlos Casares de Viana.

MAIS INFORMACIÓN
E IMAXES EN:
www.osil.info

Charlas, desfiles e arte, no XI Festival Internacional ViBoMask

A cultura da máscara

Texto: ÁNGELES RODRÍGUEZ
Fotos: CARLOS G. HERVELLA

Non hai unha soa cultura que non teña máscaras. E “non son fósiles, nin obxectos do pasado, senón que siguen moi vivas. Todas elas presentan rasgos comúns e son todas diferentes”. Así o resaltaba a antropóloga zamorana Pilar Panero o 20 de marzo no IES Carlos Casares de Viana do Bolo no ciclo de conferencias que abría o XI Festival Internacional ViBoMask Mascarada Ibérica. No seu relatorio, titulado “Máscaras vivas, ritos, *performances* e arte mascareira”, distinguía entre os conceptos de rito e ritual e concretaba o concepto de *performance*, “que é a creación unha nova ritualidade, por exemplo, realizar unha representación do que facemos no Entroido ou noutras festas de inverno, que sería o caso da ViBoMask”. Ademais, presentaba o proxecto europeo MASKS, que ten socios de Romanía, Italia, España e Portugal e no que participan 3 universidades, 2 institucións de formación profesional especializadas en artesanía, 2 cámaras de comercio, 2 institucións de investigación (unha pública e unha ONG), 1 museo e 2 empresas. “As máscaras son un recurso cultural, pero tamén económico,



por iso ás institucións lles interesan tanto. A máscara está de moda”, matizaba.

A continuación interviña o antropólogo extremeño Mario Mo-

reno que falaba sobre a festa do Jarramplas, da súa localidade natal, Piornal (Cáceres), sobre “memoria e sobre patrimonio inmaterial”. Tras situar xeográfica-

mente Piornal, que está a 1.175 m de altura, comentaba que estivo “practicamente incomunicado ata os anos 50, cando se construíu a estrada”, isto permitiu que se conservaran tradicións como é o caso do Jarramplas, unha de cuxas imaxes máis icónicas é a destas figuras en medio dunha batalla nabal. Ata 30.000 nabos se chegan a botar contra elas. Detallaba as orixes desta celebración, tanto dende o punto de vista lendario, con referencias a un ladrón de gando; como as que vinculan esta mascarada coa expulsión simbólica do inverno. “A partir da máscara constrúese o ritual festivo”, afirmaba para, deseguido, explicar, intercalando vídeos e comentarios, o que supón “estar detrás dela, estar dentro dela e estar fronte a ela”.

Á artesanía das máscaras, e máis en concreto ás de Peliqueiro, aludía Paco Diéguez, artesán de Matamá (Laza) no seu relatorio. Describía as singularidades da careta de Peliqueiro, deténdose nas súas diferentes partes: o cabaco, “cun narís garrucho e sorriso amplo”; a mitra, “que é o que lle dá nome ao Piliqueiro, que se reviste para o rito que vai representar”; ou as las (pompóns que penduran a cada lado da careta, de cores vermella, rosa e verde). E amosaba, a través de dúas máscaras, como ten evolucionado a careta dos Peliqueiros co tempo.

O ciclo “ViBoCultura” completábase coa presentación do *Antruejo* de Velilla de la Reina (León), por parte dun membro da asociación cultural que mantén esta tradición.

Esa cultura da máscara tiña despois o seu reflexo nas rúas de Viana e Vilariño, que acollían o 21 e o 22 de marzo, respectivamente, un espectacular desfile con medio cento de mascaradas de inverno (e preto de mil participantes) da Península Ibérica. Dende Entroidos de diferentes partes de Galicia, ata outras celebracións de localidades de Asturias, Castela e León, Castela-A Mancha, País Vasco, Cantabria e Extremadura e mesmo do norte de Portugal.

Os desfiles eran o eixo central dun programa que incluía tamén mostras de artesanía e moita música. A iniciativa resultaba, unha vez máis, un éxito de participación e de organización.

De arriba a abaixo: un dos momentos do desfile do XI Festival ViBoMask en Viana do Bolo e público seguindo o desfile de Vilariño de Conso.